

Sygn. akt IV Ca 1052/19

POSTANOWIENIE

18 marca 2021r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca Sędzia Renata Wanecka (spr.)

Sędzia Jarosław Pejta

Sędzia Agnieszka Bilkiewicz

Protokolant: Barbara Kłysiak

po rozpoznaniu na rozprawie 11 marca 2021r.

sprawy z wniosku M. K. (1)

z udziałem M. K. (2)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sierpcu z 18 czerwca 2019r.

sygn. akt I Ns 271/16

postanawia:

1. sprostować oczywistą omyłkę pisarską w postanowieniu Sądu Rejonowego w Sierpcu z 18 czerwca 2019r. w ten sposób, że w punkcie 1) A., po podpunkcie 57, kolejne podpunkty oznaczyć, jako podpunkty: 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68 w miejsce podpunktów: 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 75 oraz w ten sposób, że po punkcie 4), kolejne punkty oznaczyć jako 5), 6), 7), w miejsce 7), 8), 9);

2. zmienić zaskarżone postanowienie:

- w punkcie 1) A. w ten sposób, że wyeliminować ze składników majątku wspólnego ruchomości wymienione w podpunktach: 37, 38, 39, 64 i 66, tj. kabinę prysznicową z hydromasażem o wartości 500 zł, wannę narożną o wartości 300 zł, piec o wartości 700 zł, drzwi garażowe na pilota o wartości 1.000 zł i balustrady kute o wartości 9.000 zł, łącznie o wartości 11.500 zł (jedenaście tysięcy pięćset złotych),

- w punkcie 2) i ustalić wartość majątku wspólnego na kwotę 174.486,52 zł (sto siedemdziesiąt cztery tysiące czterysta osiemdziesiąt sześć złotych, pięćdziesiąt dwa grosze),

- w punkcie 3) i dokonać podziału majątku wspólnego w ten sposób, że składniki opisane w punkcie 1) A., podpunktach: 48 i 67 o łącznej wartości 9.900 zł (dziewięć tysięcy dziewięćset złotych) przyznać na własność M. K. (1), zaś składniki opisane w punkcie 1) A., podpunktach: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 68 oraz 1) B. o łącznej wartości 164.586,52 zł (sto sześćdziesiąt cztery tysiące pięćset osiemdziesiąt sześć złotych, pięćdziesiąt dwa grosze) przyznać na własność M. K. (2),

- w punkcie 4) i tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika zasądzić od M. K. (2) na rzecz M. K. (1) kwotę 102.000 zł (sto dwa tysiące złotych), płatną w terminie do 30 czerwca 2021r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności,

- w punkcie 5) i tytułem dopłaty zasądzić od M. K. (2) na rzecz M. K. (1) kwotę 77.343,26 zł (siedemdziesiąt siedem tysięcy trzysta czterdzieści trzy złote, dwadzieścia sześć groszy), płatną w terminie do 30 czerwca 2021r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności;

3. oddalić apelację w pozostałej części;

4. tytułem zwrotu wydatków pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku od M. K. (2) i M. K. (1) kwoty po 2.031,19 zł (dwa tysiące trzydzieści jeden złotych, dziewiętnaście groszy) od każdego z nich.

IV Ca 1052/19

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 czerwca 2019r. Sąd Rejonowy w Sierpcu ustalił, że w skład majątku wspólnego M. K. (1) i M. K. (2) wchodzi ruchomości: wyczynek o wartości 800 zł, wersalka o wartości 220 zł, regał o wartości 750 zł, ława o wartości 250 zł, sofa rozkładana o wartości 200 zł, stół rozkładany z 12 krzesłami o wartości 650 zł i 960 zł, szafka RTV o wartości 70 zł, biurko z nadstawką o wartości 140 zł, stół kuchenny z 4 krzesłami o wartości 450 zł, m. – wieża 2 sztuki o wartości 160 zł, telewizor Samsung o wartości 500 zł, laptop o wartości 240 zł, kolumny estradowe o wartości 900 zł, mikser audio o wartości 260 zł, karnisze o wartości 180 zł, firany o wartości 175 zł, szafa wnękowa o wartości 750 zł, pościel o wartości 70 zł, kołdra i poduszki o wartości 100 zł, obrusy o wartości 135 zł, serwis obiadowy dla 24 osób o wartości 540 zł, zestaw kawowy o wartości 100 zł, sztuce dla 24 osób o wartości 140 zł, naczynie z podgrzewaczem o wartości 80 zł, lampa Zepter + statyw o wartości 950 zł, zestaw noży Zepter o wartości 170 zł, kuchenka indukcyjna o wartości 90 zł, zestaw garnków H. o wartości 50 zł, frytkownica o wartości 50 zł, krajalnica o wartości 40 zł, opiekacz o wartości 25 zł, zestaw P. o wartości 1.400 zł, zamrażarka skrzyniowa Zelmer o wartości 700 zł, kuchnia gazowa A. o wartości 300 zł, lodówka o wartości 200 zł, pralka z wirówką o wartości 230 zł, pralka o wartości 270 zł, kabina prysznicowa z hydromasażem o wartości 500 zł, wanna rogowa o wartości 300 zł, piec o wartości 700 zł, płyta gazowa o wartości 200 zł, piekarnik z rożnem w zabudowie o wartości 250 zł, zmywarka w zabudowie o wartości 300 zł, kuchenka mikrofalowa o wartości 190 zł, piecyk do pieczenia o wartości 50 zł, okap o wartości 120 zł, meble kuchenne o wartości 2.000 zł, rowery o wartości 450 zł, samochód O. (...) o wartości 7.800 zł, samochód A. (...) o wartości 8.000 zł, przyczepka samochodowa o wartości 2.000 zł, plug 5 – skibowy o wartości 2.900 zł, rozsiewacz nawozów o wartości 2.500 zł, wał o wartości 4.500 zł, aparat C. o wartości 340 zł, agregat uprawowy o wartości 5.000 zł, mieszalnik pasz o wartości 7.350 zł, tur o wartości 4.212 zł, przyczepa 12 ton o wartości 1.230 zł, przenośnik ślimakowy o wartości 1.890 zł, wyciąg do obornika o wartości 7.000 zł, lodówka A. o wartości 550 zł, prasa rolująca o wartości 26.200 zł, zbiorniki do zboża o wartości 4.000 zł, drzwi garażowe na pilota o wartości 1.000 zł, meble ogrodowe, stół, dwie ławy o wartości 550 zł, huśtawka o wartości 240 zł, balustrady kute 2 sztuki o wartości 9.000 zł, urządzenie wielofunkcyjne T. o wartości 2.100 zł, pralka o wartości 360 zł, łącznie wszystkie ruchomości o wartości 117.077 zł oraz dochód z gospodarstwa rolnego za lata 2013 – 2015 w wysokości 68.909,52 zł i ustalił wartość majątku wspólnego na kwotę 185.956,52 zł (punkty 1 – 2) oraz dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że przyznał M. K. (1) samochód O. (...) o wartości 7.800 zł i T. o wartości 2.100 zł, zaś M. K. (2) pozostałe ruchomości i dochód z gospodarstwa rolnego (punkt 3). Sąd Rejonowy ustalił również, że nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty M. K. (2) wynosi 263.888 zł (punkt 4), zasądzać od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni 196.832,26 zł tytułem spłaty, płatnej jednorazowo w terminie 10 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia z odsetkami ustawowymi w razie uchybienia terminowi płatności oraz 500 zł tytułem zwrotu połowy opłaty od wniosku. Ponadto Sąd nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Sierpcu od M. K. (2) i M. K. (1) po 3.486,61 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy ustalił:

M. K. (1) i M. K. (2) zawarli związek małżeński 29 czerwca 2002 roku. Wyrokiem Sądu Okręgowego z 15 września 2015 r. w sprawie I C 296/14 małżeństwo stron zostało rozwiązane przez rozwód. Małżonkowie w faktycznej separacji przebywali od grudnia 2013r.

W trakcie trwania małżeństwa wnioskodawczyni pracowała zawodowo w mieszalni pasz L.. Uczestnik postępowania prowadził gospodarstwo rolne o powierzchni 15 ha, którego 1/2 część otrzymał od rodziców przed zawarciem małżeństwa.

Początkowo małżonkowie mieszkali u rodziców M. K. (1), a po dwóch latach, po przeprowadzeniu postępowania spadkowego po ojcu uczestnika, w jego domu rodzinnym.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Sierpcu z 28 maja 2004r., w wyniku działu spadku po ojcu W. K., uczestnik postępowania stał się wyłącznym właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w O., O., B. i Ż. o łącznej powierzchni 15,72 ha oraz ciągnika URSUS C 360 nr rej (...), przyczepy marki a (...) nr rej (...) i przyczepy D 44A.

Ponadto uczestnik od 1997r. był właścicielem ciągnika (...) nr rej. (...) oraz od 2001r. - ciągnika URSUS nr rej. (...). W 2000r. M. K. (2) kupił opryskiwacz polowy.

W czasie trwania małżeństwa strony nabyły do majątku wspólnego ruchomości opisane w punkcie 1A postanowienia.

Małżonkowie K. po przeprowadzeniu się do domu rodzinnego uczestnika, wyremontowali dom mieszkalny (wymiana dachu, ocieplenie budynku i remont wewnątrz domu), wybudowali dwie obory, stodołę, dobudowano część obory i pobudowano płytę obornikową. Łączna wartość tych prac to kwota 263.888 zł.

Po wyprowadzeniu się wnioskodawczyni, dochód z gospodarstwa rolnego za lata 2013 – 2015 wyniósł 68.909,52 zł.

Bank Spółdzielczy w R. udzielił stronom kredytu. Zadłużenie zostało spłacone jeszcze przed uprawomocnieniem się wyroku rozwodowego.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 46 kro, w sprawach nieuregulowanych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, do podziału majątku, który był objęty wspólnością ustawową, stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku, a tym samym przepisy dotyczące zniesienia współwłasności. W razie braku zgodnego wniosku co do sposobu podziału, pierwszeństwo ma sposób polegający na podziale tych składników majątkowych, które dają się podzielić i przyznaniu przedmiotów majątkowych tak powstałych i składników majątkowych, które nie dają się podzielić, każdemu z małżonków stosownie do wielkości ich udziałów w majątku wspólnym (art. 211 kc). Jeżeli podział ten nie będzie w pełni odpowiadał wartości udziałów małżonków w majątku wspólnym, sąd zasądzi odpowiednią dopłatę od jednego z małżonków na rzecz drugiego z nich (art. 212 § 1 zd. 1 kc).

Podział majątku wspólnego obejmuje przedmioty majątkowe, które były składnikami majątku wspólnego w chwili ustania wspólności ustawowej i które istnieją w chwili dokonywania podziału. Przy dokonywaniu podziału nie uwzględnia się zatem tych rzeczy, które były składnikami majątku wspólnego i zostały w trakcie trwania wspólności ustawowej lub po jej ustaniu – zużyte w wyniku ich normalnego używania lub zbyte zgodnie z przepisami o zarządzie majątkiem wspólnym.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd Rejonowy uznał, iż w skład majątku wspólnego byłych małżonków K. wchodziły przedmioty, maszyny rolnicze i dwa samochody, wskazane szczegółowo w części ustaleń stanu faktycznego uzasadnienia. Sąd nie uwzględnił jako składnika majątku wspólnego, zgłoszonego we wniosku ciągnika C 415, albowiem z załączonego do akt sprawy zaświadczenia wystawionego przez Starostwo Powiatowe w S. nie wynika, aby ciągnik o tym oznaczeniu został kupiony przez wnioskodawczynię i uczestnika w trakcie trwania małżeństwa. Ponieważ na datę ustania małżeńskiej wspólności ustawowej małżeńskiej, strony nie były już właścicielami samochodu marki R. (...) (samochód wyrejestrowany w 2010r), Sąd nie uwzględnił tego pojazdu, jako składnika

majątku wspólnego. Do majątku wspólnego nie należy także opryskiwacz, który został kupiony przez uczestnika w 2000r.

Sąd Rejonowy podniósł też, że kombajn wprawdzie został kupiony w trakcie małżeństwa, ale środki na jego zakup pochodziły ze sprzedaży składników należących do majątku odrębnego, co obrazuje złożone do akt sprawy zestawienie oraz zeznania uczestnika postępowania.

Wycena maszyn i urządzeń rolniczych stanowiących majątek odrębny uczestnika, które zostały zbyte a środki z ich sprzedaży zostały przeznaczone w trakcie trwania małżeństwa na zakup kombajnu zbożowego została ustalona na podstawie roku produkcji poszczególnych maszyn i urządzeń oraz roku ich sprzedaży i uzyskanej ceny, a mianowicie: opryskiwacz zawieszany połowy rok produkcji 2000, kupiony 14 listopada 2000r., kombajn ziemniaczany A., rok produkcji 1990, prasa kostkująca Z-224 z podajnikiem bałdy, rok produkcji 1989, schładzalnik na mleko 650 l, rok produkcji 1989, ciągnik C-360 plus ładowacz czołowy tur rok produkcji 1987, mieszalnik do pasz sypkich rok produkcji 1998, śrutownik z silnikiem 7,5 KW rok produkcji 1983, pług trzyskibowy rok produkcji 1990, agregat uprawowy (...), rok produkcji 1989, rozsiewacz do nawozów rok produkcji 1989.

Sąd I instancji uwzględnił dochód z gospodarstwa rolnego za lata 2013 – 2015r w wysokości 68.909,52zł, który został przejęty przez uczestnika. W ocenie Sądu nie należą do majątku wspólnego wskazane przez wnioskodawczynię zapasy siana, słomy i kukurydzy, gdyż nie przedstawiła na żadnego dowodu na potwierdzenie ich istnienia.

Sąd Rejonowy dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że na wyłączną własność M. K. (1) przyznał samochód osobowy marki O. (...) nr rej. (...) o wartości 7.800 zł i urządzenie T. o wartości 2.100 zł, o łącznej wartości 9.900 zł, zaś M. K. (2) pozostałe ruchomości wymienione w punkcie 1A postanowienia o łącznej wartości 107.177 zł.

Wnioskodawczyni domagała się również rozstrzygnięcia w przedmiocie poczynionych nakładów z majątku wspólnego stron na majątek odrębny uczestnika, wskazując na koszty poniesione z budową płyty obornikowej, remontem dwóch obór, remontem stodoły, remontem domu, wymianą dachu na domu mieszkalnym, ociepleniem domu i dobudową obory oraz nakładów z jej majątku odrębnego w postaci darowizny w kwocie 50.000 zł, dwóch jałówek oraz regału.

Sąd wskazał, że art. 45 § 1 kro reguluje tę kwestię stanowiąc, że każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek odrębny. Treść tego przepisu stanowi materialnoprawną podstawę rozliczenia małżonków; dotyczy zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny jednego z małżonków oraz z majątku odrębnego na majątek wspólny, przy czym jako nakład należy rozumieć koszty poniesione na eksploatację czy ulepszenie rzeczy już istniejącej.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż uczestnik był właścicielem gospodarstwa rolnego wraz z naniesieniami, a żadna ze stron nie kwestionowała, iż gospodarstwo to stanowi majątek odrębny M. K. (2). Nie kwestionowany był także zakres wykonanych prac przy domu, oborach czy stodole, a wątpliwości uczestnika co do wyceny ich wartości, zostały usunięte przez sporządzenie przez biegłego sądowego opinii. Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd przyjął, iż koszt 263.888zł to nakład z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestnika.

Sąd odmówił wiary twierdzeniom wnioskodawczyni co do otrzymania w czasie trwania małżeństwa darowizny od rodziców, w wysokości 50.000 zł. M. K. (1) nie przedstawiła na potwierdzenie tego faktu złożenia do właściwego Urzędu Skarbowego stosownego formularzu SD- Z2. Ponadto zeznania jej rodziców, tj. A. W. i D. W., pozostają w sprzeczności z twierdzeniami wnioskodawczyni co do wysokości darowizny, bo świadkowie twierdzili, iż dali córce 30.000 zł, podobnie jak świadek A. P. – ciocia wnioskodawczyni, od której mieli pożyczać pieniądze. Brak spójności w zeznaniach oraz bliski stopień pokrewieństwa, uzasadniały – zdaniem Sądu I instancji stanowisko, iż nie doszło do darowizny.

Sąd nie uznał za wiarygodne twierdzeń wnioskodawczyni odnośnie przekazania jej inwentarza żywego w postaci 2 jałówek. Ponadto składnik ten nie istniał w dacie ustania małżeńskiej wspólności ustawowej, ponieważ został

sprzedany w czasie trwania małżeństwa, a środki uzyskane w ten sposób zostały przeznaczone na potrzeby rodziny stron.

Wobec faktu, iż w wyniku podziału majątku wspólnego, uczestnik postępowania otrzymał większość składników, Sąd na rzecz wnioskodawczynie zasądził od niego spłatę odpowiadającą wartości jej udziału.

Wartość majątku wspólnego wynosi 185 986,52 zł, z czego 1/2 to kwota 92.993,26 zł. Ponieważ uczestnik przejął na wyłączną własność regał otrzymany przez wnioskodawczynie od rodziców, do tej sumy należało dodać połowę wartości tegoż regału 275 zł. Dało to kwotę 93.268,26 zł jako wysokość udziału należnego wnioskodawczynie. Powyższa kwota została powiększona o 131.944 zł z tytułu połowy nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny, a następnie pomniejszona o kwotę 9.900 zł, tj. wartość składników przyznanych wnioskodawczynie i kwotę 18.480 zł tytułem spłaconego przez uczestnika wspólnego kredytu stron. Wyliczenie przedstawia się następująco:

$$93.268,26 \text{ zł} + 131.944 \text{ zł} - 9.900 \text{ zł} - 18.480 \text{ zł} = 196.832,26 \text{ zł}$$

Zasądzając dopłaty lub spłaty Sąd oznacza termin i sposób ich uiszczenia (jednorazowo lub w określonych ratach), wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia (art. 212 § 3 kpc). Sąd Rejonowy uznał, iż terminem wystarczającym na zgromadzenie przez uczestnika postępowania środków przeznaczonych na spłatę wnioskodawczynie, będzie okres dziesięciu miesięcy, ponieważ proces toczył się przez kilka lat, winien więc już wcześniej poczynić jakiegokolwiek oszczędności na ten cel.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o treść art. 520 § 1 kpc.

Natomiast o obowiązku zwrotu kosztów sądowych Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od postanowienia złożył M. K. (2), zaskarżając je w całości i zarzucił naruszenie:

- art. 33 pkt. 10 kro poprzez uznanie przez Sąd, iż w skład majątku wspólnego wchodziły przedmioty majątkowe nabyte przez uczestnika w zamian za składniki z jego majątku osobistego;

- art. 43 § 2 kro poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie, iż to uczestnik przyczynił się w większym stopniu do powstania majątku wspólnego w postaci dochodów z produkcji rolnej w latach 2013 – 2015, co skutkowało winno ustaleniem nierównych udziałów w majątku wspólnym;

- § 35 rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2004r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego poprzez przyjęcie przez Sąd, iż opinia biegłego sądowego Z. D., została sporządzona w sposób właściwy i zgodnie z przepisami prawa, podczas gdy biegły niezgodnie ze wskazanym przepisem wyliczył wartość odtworzeniową, a nie wartość nakładów poniesionych na dom i budynki gospodarcze oraz nie uwzględnił amortyzacji;

- art. 217 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez niedopuszczenie zgłoszonego prawidłowo dowodu z opinii kolejnego biegłego na okoliczność wyceny nakładów, podczas gdy dowód ten dotyczył okoliczności mających dla sprawy priorytetowe znaczenie, a uczestnik wykazał szereg uchybień i nieprawidłowości w sporządzonej przez niego opinii;

- art. 217 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez niedopuszczenie zgłoszonego prawidłowo dowodu z opinii uzupełniającej biegłego na okoliczność wyceny maszyn i urządzeń rolniczych stanowiących majątek odrębny uczestnika, podczas gdy wykazał on szereg uchybień i nieprawidłowości tej opinii;

- art. 320 kpc w zw. z art. 5 kpc poprzez nierozłożenie na raty świadczenia zasądzonego od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie

oraz błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie przez Sąd – w ślad za nieprawidłowo sporządzoną opinią biegłego, iż wartość nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestnika wyniosła 263.888 zł, co skutkowało zasądzeniem na rzecz wnioskodawczyni łącznej spłaty w wysokości 196.832,26 zł.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na rozprawie apelacyjnej 12 sierpnia 2020r. wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela większość ustaleń Sądu Rejonowego i przyjmuje je za własne. Odmienne ustalenia faktyczne dotyczą przede wszystkim kwestii nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika.

Z uwagi jednak na zaskarżenie całego postanowienia, Sąd II instancji uznał za celowe dokonać korekty w zakresie ustalenia składu majątku wspólnego, ale wyłącznie ze względu na inną ocenę prawną niż ta, jakiej dokonał Sąd I instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, składniki wymienione w punkcie 1A 37, 38, 39, 64 i 66, mianowicie: kabinę prysznicową z hydromasażem, wannę narożną, piec, drzwi garażowe na pilota i balustrady kute (o łącznej wartości 11.500 zł), gdyż nie mogą być zaliczone do majątku wspólnego jako odrębne rzeczy.

Zgodnie z art. 47 § 2 kc, częścią składową rzeczy jest wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego. Wymienione wyżej składniki zostały zainstalowane, jako wyposażenie w budynku mieszkalnym wzniesionym na nieruchomości należącej do uczestnika i są trwale z nim połączone. Odłączenie ich spowodowałoby uszkodzenie domu i pozbawiłoby go pewnych funkcji. Wyłącznie z tych powodów Sąd Okręgowy dokonał korekty postanowienia w części obejmującej składniki należące do majątku wspólnego, natomiast nie oznacza to, że byli małżonkowie K. nie ponieśli na ten cel wspólnych kosztów. Sąd uwzględnił tę okoliczność przy wycenie nakładów na nieruchomość należącą do uczestnika.

W pozostałej części Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił skład majątku wspólnego. Zarzuty apelującego co do rzekomo błędnego zaliczenia do wspólnego dorobku maszyn i urządzeń rolniczych nie są trafne. M. K. (2) nie kwestionował tego, że sprzęt ten został kupiony w czasie trwania małżeństwa, ale uważa, że na zasadzie surogacji rzeczowej powinien być uznany za jego majątek osobisty (art. 33 pkt. 10 kro). Na potwierdzenie przedstawił jedynie zestawienie stanowiące załącznik do jego pisma procesowego z 19 stycznia 2018r. (k: 184), w którym wyliczył maszyny należące do jego majątku osobistego oraz cenę sprzedaży i przeznaczenie tak pozyskanych środków. Wśród zakupów miały się znaleźć kombajn zbożowy, zbiorniki na zboże, ciągnik U. 914 oraz nowe maszyny: mieszalnik do pasz sypkich, śrutownik z silnikiem, pług pięcioskibowy, agregat uprawowy (...) i rozsiewacz do nawozów.

Ustalając skład i wartość majątku wspólnego Sąd I instancji pominął kombajn B. i ciągnik U. 914. Z treści apelacji wynika jednak, że uczestnik oczekuje zaliczenia do majątku odrębnego również pozostałego sprzętu rolniczego, o którym mowa w opisanym wyżej załączniku do pisma z 19 stycznia 2018r. Zdaniem Sądu Okręgowego, uczestnik nie udowodnił, że środki uzyskane ze sprzedaży starych maszyn w całości wystarczyły na zakup zbiorników na zboże, mieszalnika do pasz sypkich, śrutownika z silnikiem, pługa pięcioskibowego, agregatu uprawowego (...) i rozsiewacza do nawozów. Poza sporem jest, że maszyny wymienione w zaskarżonym postanowieniu zostały kupione w czasie trwania małżeńskiej wspólności majątkowej w ramach wymiany starego wyposażenia. Uczestnik nie udokumentował za jaką cenę sprzedał poszczególne maszyny i za jaką cenę kupił nowe. Biorąc pod uwagę zużycie wyprzedawanych urządzeń, należy przyjąć, że cena ich sprzedaży była niższa niż cena nabycia w ich miejsce, nowszych maszyn. Oznacza to, że w każdym wypadku byli małżonkowie musieli uzupełnić brakującą część ceny ze wspólnych środków, a jeśli było inaczej, to uczestnik również nie zdołał tego dowieść.

Sąd Okręgowy dostrzega trudność w procesie dowodzenia, że dany składnik należy do majątku osobistego, gdy został nabyty za środki pochodzące również z majątku osobistego małżonka. W sytuacji, w której dany składnik został nabyty częściowo za środki pochodzące z majątku odrębnego i częściowo z majątku wspólnego o zaliczeniu nabywanego przedmiotu do majątku wspólnego lub osobistego decyduje porównanie wielkości środków użytych z tych majątków. Nabyty przedmiot wchodzi do tego majątku, z którego pochodzi przeważająca część środków (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r. w sprawie IV CSK 521/2012, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 83; wyroki Sądu Najwyższego z 23 maja 2000 r. w sprawie V CKN 50/2000, L..pl nr (...) oraz z 18 stycznia 2008r. w sprawie V CSK 355/2007, L..pl nr (...)). Pozostałe środki stanowią nakład i podlegają rozliczeniu zgodnie z art. 45 kro. M. K. (2) nie podjął jednak takiej próby, a samo jego twierdzenie, że pieniądze na nowe maszyny wystarczyły na zakup kolejnych, jest niewystarczające. Uczestnik nie przedłożył żadnych dokumentów (umów sprzedaży) poszczególnych urządzeń, zatem jego twierdzenia nie mogły doprowadzić do uznania, że wszystkie maszyny, o których mowa w zestawieniu załączonym do pisma z 19 stycznia 2018r. stanowią jego majątek osobisty.

Sąd Rejonowy samodzielnie ocenił, które z maszyn i urządzeń rolniczych wchodzi do majątku osobistego, zaś opinia biegłego P. T. miała na celu jedynie dokonanie ich wyceny. Dlatego nie można zgodzić się z zarzutem apelującego, iż Sąd i instancji naruszył art. 217 § 1 kpc (w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019r.) w zw. z art. 227 kpc.

Sąd I instancji zaliczył do majątku wspólnego również dochody, jakie uzyskał w latach 2013 – 2015 M. K. (2) z należącego do niego gospodarstwa rolnego. Zgodnie z art. 31 § 2 kro do majątku wspólnego należą m.in. dochody z majątku osobistego każdego z małżonków. Uczestnik nie kwestionuje wysokości osiągniętego dochodu, ale zarzuca, że w znacznej części to on przyczynił się do jego wypracowania, ponieważ żona wyprowadziła się z domu i mu nie pomagała, co Sąd Rejonowy powinien był uwzględnić, stosując art. 43 § 2 kro. Zgodnie z tym przepisem, z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku.

Zarzut apelującego jest niezasadny. W toku całego postępowania ani wnioskodawczyni, ani uczestnik nie złożyli wniosku o ustalenie nierównych udziałów, zatem Sąd II instancji nie może na etapie postępowania apelacyjnego rozstrzygać w tym zakresie. Ponadto tego rodzaju ustalenie nie może dotyczyć tylko części majątku wspólnego, rozciąga się ono na cały majątek wspólny. Na marginesie tylko należy zauważyć, że w sprawie nie zaistniały ważne powody, które mogłyby uzasadniać ustalenie nierównych udziałów. M. K. (1) wyprowadziła się od męża, z uwagi na jego zachowanie. Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Sierpcu z 7 czerwca 2016r., wydanym w sprawie II K 101/15, M. K. (2) został skazany za znęcanie się nad żoną w okresie od września 2004r. do 30 grudnia 2013r. Od chwili opuszczenia domu to wnioskodawczyni samodzielnie sprawowała opiekę nad dziećmi i choćby w ten sposób przyczyniła się nadal do powstania majątku wspólnego (art. 43 § 3 kro).

Ponieważ składniki przyznane M. K. (1) mają wartość poniżej przysługującego jej udziału w majątku wspólnym, konieczne było wyrównanie różnicy przez dopłatę pieniężną. (art. 46 kro w zw. z art. 1035 kc i art. 212 § 1 kc). Po wyłączeniu z majątku wspólnego składników stanowiących części składowe budynku, łączna wartość dorobku byłych małżonków K. wynosi 174.486,52 zł (185.986,52 zł – 11.500 zł). Wartość udziału przypadająca dla każdego z nich wynosi 87.243,26 zł, zaś składniki przyznane wnioskodawczyni – 9.900 zł. Należało zatem zasądzić od uczestnika na jej rzecz 164.586,52 zł (174.486,52 zł – 9.900 zł).

Sąd II instancji podzielił pogląd uczestnika postępowania, iż wycena nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika, została wykonana nieprawidłowo. Dokonując oszacowania wartości nakładów na nieruchomości stanowiącą majątek osobisty, biegły powinien dążyć do ustalenia wartości wzbogacenia się uczestnika, zaś wyliczenie wartości odtworzeniowej nakładów okazało się w tym wypadku nieprzydatne.

W związku z tym Sąd Okręgowy zlecił sporządzenie opinii uzupełniającej na okoliczność ustalenia wartości rynkowej nakładów poniesionych na siedlisko – nieruchomość położoną w (...), gmina Z., należąca do M. K. (2) w postaci:

- remontu domu mieszkalnego z dociepleniem oraz zainstalowaniem kabiny prysznicowej z hydromasażem, wanny narożnej, pieca, drzwi garażowych na pilota oraz balustrad kutych,
- dobudowy obory,
- remontu stodoły,
- remontu budynków obór,
- budowy płyty obornikowej ze zbiornikiem na gnojówkę,

wyliczając sumę, o ile wzrosła wartość rynkowa opisanego wyżej siedliska poprzez poniesienie wskazanych nakładów w stosunku do stanu sprzed ich dokonania, przy czym należało wycenić wartość nakładów na 7 października 2015r. według aktualnych cen rynkowych.

Opinia uzupełniająca została zdaniem Sądu II instancji wykonana zgodnie z zasadami przewidzianymi w ustawie o gospodarce nieruchomościami, jej wywoły są logiczne, a wnioski – mimo odmiennego stanowiska uczestnika – przekonujące. Biegły określił wartość nieruchomości przed dokonaniem w/w nakładów na 488.000 zł, zaś po ich dokonaniu – na 692.000 zł, zatem różnica między tymi wartościami wynosi 204.000 zł.

Jeśli idzie o metodę, jaką posłużył się biegły, to ma ona charakter mieszany. W celu oszacowania wartości nieruchomości sprzed nakładów, zastosował on podejście porównawcze, metodą cenowo – porównawczą, odnosząc się do nieruchomości z terenu gminy i sąsiednich, biorąc pod uwagę ceny za lata 2018 – 2020. Natomiast dla określenia wartości rynkowej nieruchomości już po dokonaniu nakładów, biegły uznał za celowe posłużenie się wzorem przedstawionym na stronach 18 – 21 opinii, a to z uwagi na brak możliwości porównania z siedliskami zagospodarowanymi w taki właśnie sposób. Ostatecznie Sąd Okręgowy zaakceptował takie rozwiązanie i przyjął, że zasadnicze wnioski biegłego są przekonujące. Nie podzielił jednak jego poglądu, iż do rynkowej wartości nakładów (stanowiących różnicę między wartością nieruchomości sprzed ich poniesienia i po ich dokonaniu), należy doliczyć wartość podatku VAT. Nie ma wątpliwości, że gdyby w sprawie chodziło o zwrot kosztów na zakup materiałów i robociznę, to uwzględnienie takiego podatku, byłoby uzasadnione. Tymczasem punktem wyjścia dla ich oszacowania była wycena wartości rynkowej nieruchomości według stanu pierwotnego i po jej ulepszeniu. W ten sposób można szacunkowo ocenić, na ile uczestnik wzbogacił się, uzyskując korzyść z nakładów poniesionych w czasie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej. Słuszność takiego rozumowania wzmacnia dodatkowo klauzula, jaką zawarł biegły w punkcie 7 (s. 22 opinii), w której stwierdził, że transakcje porównawcze i wartość rynkowa nieruchomości została określona bez uwzględnienia transakcji kupna – sprzedaży oraz innych opłat i podatków z tym związanych (w tym VAT).

Z tych względów Sąd Okręgowy ustalił, że wartość rynkowa nakładów, jaką ponieśli byli małżonkowie K. na nieruchomość należącą do uczestnika, wynosi 204.000 zł, a nie 250.319,76 zł, a tym bardziej nie 263.888 zł, jak ustalił Sąd I instancji. M. K. (2) powinien zwrócić wnioskodawczyni połowę tej kwoty, tj. 102.000 zł stosownie do treści art. 45 § 1 kro.

Łącznie zobowiązanie pieniężne uczestnika wobec wnioskodawczyni wynosi 179.343,26 zł, w tym: 77.343,26 zł z tytułu dopłaty i 102.000 zł z tytułu zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty. Zdaniem Sądu Okręgowego M. K. (2) jest w stanie wyłożyć tę kwotę jednorazowo. Wniosek o podział majątku wspólnego został złożony we wrześniu 2016r., czyli ponad cztery lata temu, zaś postanowienie Sądu Rejonowego zostało wydane 18 czerwca 2019r., czyli blisko dwa lata temu. Uczestnik powinien liczyć się z obowiązkiem zapłaty i dlatego Sąd II instancji, podobnie jak Sąd Rejonowy, nie widzi podstaw do tego, by zasądzoną na rzecz M. K. (1) kwotę rozkładać na raty. Wnioskodawczyni wyprowadziła się w 2013r. i liczy na to, że dopłata i zwrot z tytułu nakładów pozwolą jej na zakup mieszkania. Sąd uznał jednak za celowe odroczenie terminu płatności do 30 czerwca 2021r., dzięki czemu uczestnik będzie miał możliwość podjęcia działań w celu ewentualnego zaciągnięcia kredytu, o ile to konieczne.

Z treści uzasadnienia Sądu I instancji wynika, że jego intencją było również rozliczenie wpłat, jakich dokonał po rozwodzie M. K. (2) na kredyt zaciągnięty w Banku Spółdzielczym w R.. Zgodnie z art. 45 § 1 kro, każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny.

O zwrocie wydatków i nakładów z majątku osobistego sąd orzeka wyłącznie na wniosek zgłoszony w postępowaniu przed Sądem I instancji. We wniosku niezbędne jest dokładne określenie zgłaszanego żądania (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2012 r., I CSK 323/2011, L..pl nr (...)). Żądaniem tym sąd jest związany stosownie do art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 kpc (por. uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z 16 października 1997 r., II CKN 395/97, L..pl nr (...) i z 2 października 2003 r., V CK 239/2002, L..pl nr (...)).

W piśmie procesowym z 12 kwietnia 2019r. pełnomocnik uczestnika w punkcie VI w zasadzie sformułował taki wniosek, domagając się spłaty na swoją rzecz kwoty 17.600 zł z tytułu wpłat dokonanych z tytułu kredytu. Rozstrzygając o tym żądaniu, Sąd Rejonowy powinien był zamieścić rozstrzygnięcie w postanowieniu, tym bardziej, że taką formułę zastosował w odniesieniu do nakładów poczynionych przez byłych małżonków na majątek osobisty M. K. (2), choć w tym zakresie sąd orzeka z urzędu. Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że Sąd I instancji nie orzekł o zgłoszonym żądaniu, choć wspominał o nim w uzasadnieniu.

Na marginesie tylko warto zauważyć, że Sąd nie ustalił, kiedy i na jaki cel został zaciągnięty kredyt inwestycyjny. Z informacji Banku Spółdzielczego w R. wynika, że zadłużenie M. K. (2) istniało w czasie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej, nie wiadomo natomiast kiedy dokładnie podpisana została umowa kredytu, czy żona wyrażała na nią zgodę i na jaki cel zostały przeznaczone środki. Można przyjąć założenie, że skoro był to kredyt inwestycyjny, to został zaciągnięty w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, stanowiącego majątek osobisty uczestnika. Apelacja nie dotyczyła tego zagadnienia, a w postanowieniu w istocie nie ma rozstrzygnięcia w tej części.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie stosując art. 386 § 1 kpc.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał pobrać od wnioskodawczyni i uczestnika po 2.031,19 zł (łącznie 4.062,38 zł) tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Płocku w związku z potrzebą przeprowadzenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości.

Ponadto na podstawie art. 350 kpc Sąd z urzędu sprostował oczywiste omyłki pisarskie w zaskarżonym postanowieniu, polegające na błędnej numeracji w punkcie 1A, gdzie po podpunkcie 57, następują podpunkty 68 – 77, zaś po podpunkcie 77 – podpunkt 75, następnie po punkcie 4) postanowienia zostały wpisane punkty 7), 8), 9), zamiast 5), 6), 7).